

הלכות תפלה קו

קו מי הם הפטורים מתפלה וכו' ד' סעיפים:

א כל הפטורים מקריאת שמע^א פטורים מתפלה^ב וכל שחייב בקריאת שמע חייב בתפלה^ג חוץ מהמלוין את המת שאין למטה צורך בהן^ד שאע"פ שהיובים בקריאת שמע^ה פטורים מתפלה הואיל והוא מדברי סופרים^ו ועוד שהיא בעמידה ואין יכולין לשהות כל כך אבל קריאת שמע עיקר כוונתה ועמידתה אינה אלא בפסוק ראשון^ז ובכל יוכל לעמוד ולכוין:

ב נשים ועבדים^ח אע"פ שפטורים מקריאת שמע^ט חייבים בתפלה מפני שהוא מצות עשה שלא הזמן גרמא^י שזמני התפלה הם מדברי סופרים ועיקר מצות התפלה היא מן התורה^{יא} שנאמר ולעבדו בכל לבבכם^{יב} אויו עבודה שבלב זו תפלה^{יג} אלא שאין לה נוסח ידוע מן התורה ויכול להתפלל בכל נוסח שירצה ובכל עת שירצה^{יד} ומשהתפלל פעם אחר ביום או בלילה יצא ידי חובתו מן התורה^{טו}.

ועל פי סברא זו נהגו רוב הנשים שאינן מתפללין י"ח בתמידות שחר וערב לפי שאומרות מיד בבקר סמוך לזמילה איזה בקשה ומן התורה יוצאות בזה ואפשר שאף חכמים לא חייבום יותר^{טז}.

אבל יש אומרים^{יז} שעיקר מצות תפלה היא מדברי סופרים שהם אנשי כנסת הגדולה^{יח} שתיקנו י"ח ברכות על הסדר^{יט} להתפלל אותן שחרית ומנחה חובה וערבית רשות ואע"פ שהוא מצות עשה מדברי סופרים שהזמן גרמא והנשים פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא אפילו היא מדברי סופרים כגון הלל^כ וקידוש הלכנה^{כא} אע"כ חייבו אותן בתפלת שחרית ומנחה הואיל ותפלה היא בקשת רחמים^{כב} וכן עיקר^{כג}.

אבל תפלת ערבית שהוא רשות^{כד} אע"פ שעכשיו כבר קבלוהו עליהם כל ישראל להחובה^{כה} מ"מ הנשים לא קבלו עליהם ורובן אינן מתפללות ערבית כמ"ש^{כו}:

ג קטנים שהגיעו לחינוך חייבים^{כז} להנבם להתפלל י"ח ערב ובוקר^{כח} ומ"מ רשאי לתת

- א ראה לעיל סי' ע"ב.
- ב רמב"ם הל' תפלה פ"ו ה"י. טור ושו"ע סעיף א.
- ג שו"ע שם.
- ד משנה ברכות י"ג, ב. רמב"ם שם. שו"ע שם (וראה טור).
- ה כדלעיל רס"י עב וש"נ.
- ו רש"י ברכות שם הל' ואלו ואלו. ט"ז ס"ק א.
- ז הרב רבינו יונה ברכות שם. ת"א ס"ק א. ועי' לעיל סי' ז נה סעיפים ר"ג. סי' פג סעיפים ר"ד.
- ח משנה ברכות ב, סע"א ורע"ב. שו"ע סעיף ב.
- ט כדלעיל רס"י ע.
- י ר"ף ברכות שם. רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב. שו"ע שם.
- יא ספר המצוות להרמב"ם מ"ע י. ב"ח. ראה רמב"ם הל' תפלה שם ה"א. ועי' אנ"ק ארז"א אגרת מו וש"נ. אנ"ק כ"ק ארז"א ר"ב ע' תוב.
- יב הברים יא, זג.
- יג תענית, ב. א. ספרי הברים שם. רמב"ם הל' תפלה שם.
- יד רמב"ם שם.
- טו מ"א ס"ק ב' לשיפת הרמב"ם. וראה רמב"ם הל' תפלה שם.
- טז ת"א שם.

- יז הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות מ"ע ה.
- יח עי' לעיל רס"י פג וש"נ.
- יט כדלקמן סי' ק"ט ס"ד.
- כ תוס' ברכות ב, ב' ר"ח בתפלה (תוס' רבינו יהודה שם ר"ח והיובים בתפלה). ועי' לקמן סי' תע"ג ס"ז. וראה מ"מ וצנינים.
- כא כ"א ס"ב ע' ס"ק א וש"נ.
- כב נהרא' שם ב, ב. וראה לעיל סי' נג ס"ד. שנתמקם זה אין הבין יוצא מהש"י. צריך כ"א לבקש רחמים על עצמו.
- כג ת"א ס"ב ב' בשם רוב הפוסקים.
- כד כדלעיל רס"י פג וש"נ.
- כה רמב"ם הל' תפלה שם ה"ג. טור י"ח. רלה. וז"ה לעיל סי' פג סעיף א.
- כו כנראה: כמתצאי שבת. ת"א ס"י דע"ג ס"ג. וראה לקמן סי' רצ"ג סעיף ה'.
- כז השעיר בזה ראה לקמן סי' שג"ג.
- כח משנה שם (לפירוש רש"י שם ב, א ד"ה קטנים וכו', ב ד"ה חייבין). תוספות (שם ר"ה וקטנים). טור וש"ע סעיף ב.

הלכות תפלה קרוקו

שט

להם לאכול קודם תפלת שחרית^{כט} ואסור לענותם^ל כמו שיתבאר בס' רס"ט^{מז} ושמו"ג^{כז} לענין להאכילם קודם קידוש:

ד' מי שתורתו אומנתו כגון רבי שמעון בן יוחאי ותכריו מפסיק לקריאת שמע^{מז} ומכרך לפניה ולאחריה^{מז} אבל אינו מתפלל כל עיקר^{מז} כיון שמבלעדי כן אינו מבטל מלימודו אפילו רגע^{מז} גם בעבול התפלה לא יבטל ואף שצריך לבטל ולהפסיק לימודו לעשיית כל המצוות אפילו של דברי סופרים^{מז} מ"מ תפלה הואיל ואינה אלא בקשת רחמים על עניני עולם הזה אין לו הניחה חיי העולם ולעסוק בחיי שעה^{מז} אבל אנו מפסיקין בין לקריאת שמע בין לתפלה^{מז} כיון שמבלעדי כן אנו מבטלין הרבה^{מז}.

ומ"מ אם מלמד לאחרים^{מז} ואם לא ילמדו עבשו יתבטלו ולא יוכלו להתקבץ ללמוד אחר התפלה^{מז} לא יפסק מלימודו עמדם אפילו אם יכבוד זמן התפלה^{מז} ומ"מ פוסק וקורא פסוק ראשון כרי קריאת שמע כדי לקבל מלכות שמים בזמן קריאת שמע ויהזור אחר הלכות שיש בה יציאת מצרים כדי להזכיר יציאת מצרים בזמן קריאת שמע^{מז} ואחר לימודו טוב שיגמר כל קריאת שמע^{מז} ואע"פ שעבר זמנה^{מז} לא הפסיד באדם שקורא בתורה^{מז}. ואם אין השעה עוברת ויש לו שהות עדיין לקרות קריאת שמע ולהתפלל אינו פוסק כלל^{מז} אפילו לומד יחיד^{מז} ואפילו התחיל ללמוד באיסור לאחר שכבר הגיע זמן קריאת שמע ותפלה שאסור לו להתחיל ללמוד עד שיתפלל תחלה אם אינו רגיל לילך לבית הכנסת כמו שנתבאר בס' פ"ט^{מז} אע"פ^{מז} אם התחיל אין צריך להפסיק ורשאי ללמוד כל זמן שיש שהות עדיין לקרות קריאת שמע ולהתפלל אח"כ^{מז}:

קז המסופק אם התפלל ודין תפלת נרבה וכו' ה' מעיפיים:

א' אם הוא מסופק אם התפלל י"ח אם לאו צריך להזור ולהתפלל^{מז} ומתנה ואומר אם לא התפללתי תהא לחובתי ואם התפללתי תהא לנדבתי^{מז} ואע"פ שכל ספק מדברי

- כט מ"א ס"ק ג.
- ל מ"א ס"י רמס ס"ק א.
- לא סעף ג.
- לב סעף ג. ועי' צ"צ הא"ח ספק לנו ס"ה ד. וראה גם לקמן ס"י תע"א ס"י. ס"י תע"ב ס"כ"ג.
- לג שבת א, א. מור ושילוע סעף ג.
- לד ודברים הל' ק"ש פ"ב ה"ה. מ"א ס"ק ה. וז"ב בהל' ת"ת פ"ד ה"ה. וראה הערת ועונים שם ע' 219.
- לה שבת שם. מור ושילוע שם. ועי' לעיל ס"י צג ס"ד.
- לו מ"א שם. ועי' לעיל ס"י צ' ס"ה. וראה מ"מ ועינים.
- לז ראה הל' ת"ת שם.
- לח ודא שם בוד יוד ע"א דפ"י ה"י"ף וד"א"ש פ"ק רשבת ס"י י"ז.
- לט שבת א, א.
- מ ר"ה שם י"ה אבל לבוש סעף ג.
- מא ד"ש פ"ב דברכות ס"ק ס"י ג. שילוע ס"י פ"ג סעף ג. רמ"א ולבוש סעף ג. וראה סדר רב עמרם גאון (ס"ב).
- מב תלמודי רבני ונהה ברכות ה, ב (ד"ה על תפלה). שילוע שם.
- מג משמעות הראש והרמ"א שם. וראה ב"י ס"י ע. לעיל ס"י פ"ג סעף ג. וז"ב לקמן ס"י רצ ס"ד. וראה גם לקמן ס"י תל"א ס"ט. אבל בהל' ת"ת פ"ד ה"ד מביא חילוק ע"ז ומכר שכן עיקר. וראה ק"א ס"ק פ.

סימן קז

א' רבי יוחנן ברכות כא, א. רשב"א בתשובה ס"י [צא]. ולבוש סעף ג. ומשמעות שורע סעף א ומ"א ס"ק א ואלי' זוטא ס"ק ב. ועי' וז"ב תמיד ס"ק ב. ועי' בקונטרס אחרון (לא הגיע לידני) ועי' תרומת הישי' ס"י י"ח דפוסם תפלה הנזכרת בתלמוד הינו שמו"ע. ועי' ראב"ד הל' תפלה פ"א ה"י).

ב' השב"א ברכות שם. ספר הנזכרת ברכות שם. ב"י. מ"א ס"ק א. וראה פירוש רב ר'אני גאון (העתיק בספר רגו ברכות שם. וראה אמרי הגאונים – התשובות ס"י קנז – קכו).